

kisvárdai lapok

XVI. évfolyam 7. szám – 2014. június 28., szombat



Hamlet (Pálffy Tibor, D. Albu Annamária)

Tartalom

- 2. old.: Szakmai beszélgetés
- 3. old.: Interjú Kincses Rékával
- 4. old.: *A Pentheszileia-program*, Marosvásárhelyi Ariel Ifjúsági és Gyermekszínház (kritika)
- 5. old.: *Hamlet*, Sepsiszentgyörgyi Tamási Áron Színház (kritika)
- 6. old.: *Légy jó mindhalálig*, Debreceni Csokonai Nemzeti Színház (kritika)
- 7. old.: Sebestyén Rita: Hamlet metszetek
- 8. old.: Nézőtér



A Pentheszileia-program (Monica Ristea, Pál Emőke, B. Fülöp Erzsébet)

Magyar
Színházak
XXVI. kisvárdai fesztiválja

„A Kincses Réka által írt és rendezett *A Pentheszileia-program* a felnőtté válás női perspektívájú történetét mondja el egy többszereplős előadásnak álcázott monodrámában. Az előadás központi szereplője ugyanis a fiatal lány (Pál Emőke játssza), aki abortuszokon, szeretőkön és szerelmeiken – különös módon az előadásban éppen ez a sorrend – át próbálja megérteni, hogy kicsoda is ő.”

Háromszor is igen!



Keresztes Sándor, Mezei Kinga, Forgách András

Pénteken technikai okok miatt tízkor kezdődik az immár szakmai klub néven futó beszélgetéssorozat, amiben az előző nap előadásait vesézik ki az alkotók és a felkért vitaindítók. Magabiztosan ülök be jegyzetelni, mert most végre minden szóban forgó előadást láttam, és bízom abban, hogy a bennem felmerült kérdések is válaszra találnak majd a beszélgetések során.

A csütörtöki utolsó előadással, a szabadkaiak *Tapasztalt asszonyá*-val indítunk, amelyet Tasnádi István

jegyez szerzőként és rendezőként egyaránt. Faragó Zsuzsa egyből azzal indít, hogy őt nem érdeklik a műfaji behatárolások, és bár az előadás sokféle (vendég)szövegből kollázsszerűen áll össze, leginkább a drámaiságában ragadható meg: sír és kacag rajta, vele a néző, hol felváltva, hol egyszerre. Faragó dramaturgi szemmel veszélyesnek tartja az egyes szövegrészek stílusát. Az előadás azokon a pontokon lép ingoványos talajra, amikor például a valós, szinte dokumentarista interjúszövegeket kapcsolja hozzá a javarészt improvizáción alapuló jelenetekhez. Kocsis Pál bevallja, hogy Tasnádi humora nagyon bejön neki, ezért végigkacagta a közel három órás előadást. A sajátos ironia mellett, amely az egyes etűdöket működteti, Kocsis szerint a társulat egységessége teszi igazán élvezhetővé az előadást. Ezen a ponton felmerül az egykori kaposvári színház mint a társulati összetartozás mintapéldája, majd Szűcs Katalin Ágnes megjegyzi, hogy ez az összekovácsolódás abban is megmutatkozik, hogy két év alatt, amióta a *Tapasztalt asszonyt* játsszák, sokat fejlődött, erősödött az előadás. Az első szakmai beszélgetés végén a jelenlevők megegyeznek abban, hogy az idei kisvárdai fesztivál díszvendége egyértelműen a szabadkai társulat volt, akiknek sikerült jóval többet megmutatni magukból, mintha csak egy produkcióval szerepeltek volna.

A második körben a kolozsváriak *Csipkéje* kerül terítékre, Kocsis mellett pedig Forgách András a felkért hozzászóló. Forgách bevallja, hogy néhány nappal ezelőtt olvasta el Máté Angi regényét, így értelemszerűen az kérdés merült fel benne leelőször, hogy miért és hogyan kell színpadra állítani a *Mamót*? A beszélgetést a továbbiakban is a regény felőli olvasat vezérel, amit egy kicsit bánok: szeretem, ha túl tudunk lendülni azon, hogy egy előadás prózából született, és az eredményt nem méricskéljük, hasonlítgatjuk az alapműhöz, hanem szuverén alkotásként tekintünk rá. Forgách megemlíti, hogy az előadás bizonyos megoldásai a giccs irányába mutatnak, ez azonban nem negatívum. Sokkal problematikusabbnak tartja azt, hogy a néző számára nem lesz világos, hogy a Györgyjakab Enikő által alakított Angi pontosan hány éves, kislány-e egyáltalán, vagy olyan felnőtt, akit környezete infantilisként kezel. Kocsis Pál a *Csipke* világának szerethetőségét említi, Szűcs Katalin Ágnes pedig a hűségelvűség ellen felszólalva mondja, hogy Mezei Kinga mindig vizuálisan és gondolatiságában erős, egyedi világokat épít fel, a választott alapmű mindig csak kiindulópontként szolgál. Faragó Zsuzsa szerint az előadás egyik legfontosabb kérdését a kis Angi teszi fel: miért nem kellek én a világnak, mit csinállok rosszul?

A pénteki blokk a nagyváradi *A fiú* megvitatásával zárul. A beszélgetés egyik központi kérdése az előadás sejtelmessége lesz. Faragó Zsuzsa számára nem mindig egyértelmű, hogy mire megy ki az egész, Szűcs Katalin Ágnes viszont pontosan ebben a bizonytalanságban véli felfedezni az előadás kulcsát, ami ezáltal a kíváncsiskodó, kutakodó énünkre rezonál. Forgách elmondja, hogy csak felkérésre rendez, ezért nincs jellegzetes, felismerhető kézjegye, de ez egyáltalán nem befolyásolta a társulattal való munkát. Kocsis Pál megjegyzi, hogy mindvégig krimiként tekintett az előadásra, a kultikus *Twin Peaks* sorozatot juttatta eszébe. A szakmai beszélgetés baráti hangulatban oldódik fel, Forgách elszólja magát, hogy végre megnyugodott, mert azt hitte, szét fogják szedni. Majdnem két óra van, mire lezárjuk a mai blokkot, és azzal a jóleső érzéssel hagyom el a művház termét, hogy végre olyan előadásokról beszélhetünk, amiről sokkal több pozitív visszajelzés született. Hiszen tetszésünket gyakran nehezebben tudjuk kifejezni, mint nemtetszésünket.

Családi történetek

Interjú Kincses Rékával, a *Pentheszileia-program* c. előadás rendezőjével

Filmes körökben már ismert a neved, hiszen van egy dokumentumfilm és egy nagyjátékfilm a hátad mögött, előbbi, a *Balkán bajnok* 2007-ben elnyerte a 38. Magyar Filmszemle Legjobb dokumentumfilmnek járó díját. A *Szülőföld, szex és más kellemtelenségek* című nagyjátékfilmed, akárcsak a *Balkán bajnok*, nagyon kényes kérdéseket boncolgat, és ebben is fellelhetők magánéleti problémák. Első színházi rendezésed, a *Pentheszileia-program* bizonyos értelemben a *Balkán bajnok* folytatásának tekinthető, hiszen ez is a te „családi történeted”. Miért fontos számodra „kibeszélni” a családi dolgokat? Miért érzed a kitarulkozás kényszerét, a folytonos szembenézést?

Szerintem az emberi élet archetipikus élmények köré rendeződik. A család, és a vele kapcsolatos tapasztalatok is alapvetően ilyenek. A mítoszok bennünk vannak és mi őbennük. A *Pentheszileia-program* egy mitológiai történet, önéletrajzi mezben, vagyis személyes hangvételben elmesélve. Minél személyesebb valami, annál általánosabb lesz, és fordítva, és minden művész saját magáról mesél, akkor meg minek köntörfalazni? Nem utolsó sorban, azt is gondolom, hogy igazán önmagunkon, a saját tapasztalatainkon keresztül értjük meg a világot, ezért aki a saját történetével szembenéz, az a világ dolgait is világosabban tudja látni. Azt is mondhatnám: reklámozom az önvizsgálatot.



Kincses Réka

Ezúttal miért választottad mindehhez a színházat kifejező eszközként? Többet, mást lehet elmondani ezzel a műfajjal?

Erre többféle válasz van. Mindig is érdekelt a színház, és most adódott rá egy lehetőség, hogy színpadon dolgozzak. Egyébként nagyon élveztem azt a szabadságot, amit a technikától való függetlenség, a színészekhez való közelség biztosított, azt, hogy hosszú monológokat lehet elmondani, a párbeszéd kellős közepén szerepet lehet cseréltetni, csupa olyan dolog, amit a film, mint a realitáshoz sokkal inkább kötődő művészet, nem nagyon tesz lehetővé.

Miért volt fontos neked, hogy itthon tedd meg az első lépéseket a színház, a színpad fele, ráadásul a szülővárosodban?

Szerintem nem csak elvinni kell, hanem haza is kell hozni. A köröket be kell zárni, vissza kell kapcsolódnia, ha az ember nem akar elveszni az esetlegességben.

Nyers színháznak nevezted azt, amit létrehoztál, miért?

Mert nem törődtem a formával. Egy bizonyos energia számára kerestem kifejezést. A darab, mint családi és mint mitológiai történet az amazonokról szól, azaz olyan nőkről, akik nem tudják abbahagyni a küzdelmet akkor sem, ha belepusztulnak, és itt nem fizikai halálról beszélek. Tudtam, hogy az előadás erős lesz, de talán egy kicsit furcsa, vagy csonka, vagy torz, mint egy olyan festő képe, akinek az önkifejezés a túlélés eszköze, de nem tanult technikát. Svájcban, Lausanne-ban egy egész múzeum van tele ilyen képekkel, Musée de L'art Brut a neve, és számomra ez a legizgalmasabb képzőművészeti élmény, amiben valaha részem volt. Egyszerűen lefordítottam a kifejezést a színházra: Theatre Brut. Nyers színház.

Hogy látod, lesz folytatása ennek a színházi kísérletnek? A cím, a *Pentheszileia-program* erre enged következtetni.

Remélem, lesz... Erre ugye ezt szokás mondani?

Az anyák vétke a lányokban

A Pentheszileia-program – Marosvásárhelyi Ariel Ifjúsági és Gyermekszínház

A térben kétszemélyes ágy, mellette jobbra valótlanul magas szék, körben kisebb székek, meg mindenféle kacat, táska, cipő, könyvek, az ágyon laptop és egy lány olvas. Mintha Pentheszileia bérelt lakásán volnánk, amit fiatalos rendetlenség és csak a legszükségesebb bútorok uralnak. Itt jelenítődik meg az ágyon ülő fiatal lány életének egy szelete, egymáshoz asszociatívan kapcsolódó, villanásszerű jelenetek sorában, amelyben spontánul elevenítődnek fel a legkülönbözőbb terek és emberek.



Pál Emőke, Bartha László Zsolt, B. Fülöp Erzsébet

A Kincses Réka által írt és rendezett *A Pentheszileia-program* a felnőtté válás női perspektívájú történetét mondja el egy többszereplős előadásnak álcázott monodrámában. Az előadás központi szereplője ugyanis a fiatal lány (Pál Emőke játssza), aki abortuszokon, szeretőkön és szerelmeken – különös módon az előadásban éppen ez a sorrend – át próbálja megérteni, hogy kicsoda is ő. Az önmagára találás során mindegyre visszatér a múltjába, gyermekkorába, sőt édesanyja és nagymamája életébe is, és az ő kapcsolataikon, traumáikon és boldogtalanságukon keresztül igyekszik feltárni a saját boldogtalanságát. Afelidézés és beidéz-

zés során mindegyre megjelennek Pentheszileia életének és múltjának alakjai, mintha csak a lány képzeletében vagy emlékében villannának föl egy-egy jelenet erejéig. Az előadás egyébként Pentheszileia monológjaira épül, amelyek néhol kissé úgy hatnak, mintha írott szövegek, mondjuk rövid novellák volnának: az elején nehéz is mennem a szöveggel, ahogyan idő kell ahhoz is, hogy megszokjam, hogy mikor ki mit játszik.

Mi lesz a görög amazonból, akit megöl, majd megszeret Akhilleusz a trójai háborúban? A mitológiai amazon, aki úgy harcol, mint egy férfi, és aki túszul ejti ellenségeit, csak hogy utána (szexuális) rabszolgaként tartsa meg őket, az előadásban a vonzerejével és fiatalságával játszadozó nő, akit teljesen hidegen hagy a sokadik abortusza is, és aki nem képes elkötelezni magát. A családhoz és szerelemhez kapcsolódó értékek csípőből való elutasítása tulajdonképpen a hagyományos női kép ellen való kérlelhetetlen lázadás. Hogyan is lehetne ezeket az egyébként akár pozitív értékeket úgy felvállalni, hogy azáltal ne az anyák és nagyanyák hibáit ismételnénk meg? Pentheszileia, akinek eltökélt szándéka ezt a gyötrelmes körforgást megállítani, a nőiség tipikus dilemmáját jeleníti meg. Az előadás tulajdonképpen ettől a közelségtől és az érezhető önleltörzsiségtől működik: a görög előkép csak termékeny kiindulópont, a történet teljesen mai, sőt, erdélyi. Finoman felsejlik Pentheszileia és a Költő/Akhilleusz szerelmében Budapest és Erdély vélt vagy valós különbsége, ahogyan az örmény örökség kísértése vagy az anyával való szájpolásokon keresztül a migráció kérdése is. A keresett önazonosság tehát nemcsak női, de kisebbségi és migránsi is, és ezzel tulajdonképpen helyben is vagyunk. A szövegbeli megbicsaklásokat leszámítva szinte már-már bólogatva nézem az előadást.

A bólogatást még egy hiány akasztja meg: nagyon keveset látok Pentheszileia és Akhilleusz kapcsolatából, és ezért nem érthető, hogy tulajdonképpen mi okozza a lány gyötrődését azon túl, hogy egy hosszú múltra visszatekintő női hagyomány örököseként alapvetően hadilábon áll a férfiakkal. Akhilleusz viszont így sablonos átlagférfi marad, aki mintha csak véletlenszerűen kerülne Pentheszileia útjába, és akibe jobb híján beleszeret (vagy mégsem?). A lány belső lelki világán, problémáin és tépelődésein túl szinte semmit nem tudunk meg az emberekkel való kapcsolatairól: nemcsak az Akhilleusszal, de az édesanyjával közös jelenetek is rövidek és kissé légből kapottak, és ezért nem szolgálnak releváns tartalommal a reflektívabb monológok mellett. Mindezeket kárpótolja Pál Emőke játéka: a fiatal lány szerepében lényegében a saját hátán viszi el az előadást, az ő energikus feszességébe kapcsolódnak be több-kevesebb sikerrel a mellékszereplők. Egyszerre kemény és vicces B. Fülöp Erzsébet anyaként, és kevés, de pontos Meszesi Oszkár. Furcsa választás a nagymama/cseléd szerepre Monica Ristea, akinek erőteljes román akcentusa nem szolgál plusz értelemmel az előadást illetően, sőt, többször hibás dikciója inkább hátráltatja a szövegértését. Mégis, minden kifogás ellenére, *A Pentheszileia-program* inkább működik, mint sem. A történet személyessége és relevanciája, illetve az, ahogyan az a főszereplő játékába transzponálódik, a néző számára is átélhetővé és hitelessé teszi az előadást.

Lett és nem lett

Hamlet – Sepsiszentgyörgyi Tamási Áron Színház

Visszakerült a „Lenni vagy nem lenni” a Hamletbe – igaz, nem a szerepkonvencióknak megfelelően: töprengve, mélézva hangzik el a gyulai bemutaton még elhagyott emblemikus szöveg. Az akkori előadás a most látható végleges verzióhoz képest amolyan „első olvasatnak” tűnik; az ott feltűnő gondolatok, képek, ötletek, gegek koherens világgá állnak össze. A többi monológ nem kerül vissza az előadásba, hiszen Bocsárdi László rendezése nem Hamlet cselekvésének/nem-cselekvésének intellektuális mozgatórugóit elemzi, hanem egy világállapotot érzékít meg, melynek meghatározó részét azok a problémák, dilemmák jelentik, melyek a címszereplőben felmerülnek (és amelyek a monológokban megfogalmazódnak). Ám ezeket az előadás nem pusztán intellektuálisan jeleníti meg, hanem érzékileg és emocionálisan is – és ehhez elsősorban nem verbális eszközöket használ. A látványvilág, a fények, a zenei effektusok, a zörejek, a színészek metakommunikációs eszközei, a képekké fogalmazott szimbólumok egyaránt fontos építőelemei ennek a színpadi világnak. Bartha József díszlete voltaképpen nejlonfüggönyökből áll; ezek szabdalják szét a teret, választják el vagy fűzik össze a jeleneteket, alkalmanként pedig hangsúlyos színpadi kellékké alakulnak – mint Polonius halálakor vagy Ophelia „őrülési jelenetében”. (Hasonlóképpen – vagyis a maguk látszólagos egyszerűségében bonyolult tartalmakat, kapcsolatokat megfogalmazva - funkcionálnak Dobre Kóthay Judit jelmezei is.) Az egyetlen hangsúlyos térelem egy fürdőkád; ebben látjuk először Hamletet, majd utoljára is ide tér vissza, lezárva ezzel a történetet. Bocsárdi rendezése finoman bontja ki a vízhez metaforikusan köthető jelentéstartalmakat, miközben a víz csepegésének, folyásának hangja az előadás nehezen megfogalmazható, kivételesen erős atmoszférájának is fontos része. Mintha folyamatosan lebegnénk reális és szürreális, konkrét és szimbolikus, tudatos és tudatalatti között; a játékötletek jelentős része azért is ambivalens értelmű, mert mindkét síkon értelmezhető. Így éppoly természetes, hogy a Szellem a játék elején, minden faxni nélkül jelenik meg és mondja el Hamletnek a történeteket, mint az, hogy Rosencranz és Guildenstern egyébként aprólékosan kidolgozott, a két figura élesen eltérő karakterét megértető párosa a komédiás-jelenetekben sajátos Stan és Pan duóvá alakul át. S noha a groteszkbe hajló humor változatlanul fontos eleme a játéknak, a gyulai előadás önmagukban kitűnő, de harsányabb ötletei kikerültek az előadásból. Mint ahogy szerencsés módon elmarad a vetítés és a nem meggyőző Hamlet-Fortinbras párhuzam is, amelyből adódóan tradicionálisabb, de egyúttal konzekvensebb befejezést kap az előadás. A sírjáról lelépő Ophelia jelenete a maga víziószerűségével is egészen megejtő, ám inkább a hamleti képzelet része, mintsem a béke, a feloldás szimbóluma. Így sor kerülhet az utolsó jelenetre, a játékosan induló, brutálissá váló viadalra, melynek végeztével Hamlet immár a kádba megy vissza elmúlni. A víz elmos mindent, a fények kialszanak, Fortinbrasra hiába is várnánk.

Érzek ugyan egy-két kisebb hiátust (az előadást kezdő és a történéseket rögtön egyetemes síkra emelő sírásókkal és a voltaképpen csak dramaturgiai szerepként létező Horatióval talán kezdhetne többet is a rendező), de azt, hogy az egyes mellékszereplők közötti viszonyok gyakran csak a jelek, a gesztusok szintjén képződnek meg, immár maradéktalanul elfogadtatja az előadás. (Ami remek példája annak, hogy ugyanazok az elemek teljesen másképp funkcionálnak egy összeérett konstrukcióban; Gyulán még úgy éreztem, kevés Ophelia átöltöztetése, a Gertrúdéval megegyező piros ruha a Hamlet-Gertrúd-Ophelia kapcsolat megérzékítéséhez, most viszont emiatt semmi hiányérzet nem maradt bennem.) Az alakítások a színészi jelenlét erejéből éppúgy építkeznek, mint az állapotok, érzések, reflexiók elrajzolásból, felnagyításból, illetve az apróbb, de fontos gesztusokból, metakommunikatív jelekből. Nem egyenlő arányban természetesen; Pálffy Tibor Claudiusában és Szakács László Poloniusában több a groteszk elem, az elrajzoltság, míg Benedek Ágnes (Ophelia) és D. Albu Annamária (Gertrúd) inkább jelenlétének intenzitásával hat, Nagy Alfréd és Diószegi Attila pedig a szerepük metamorfózisait követve változtatják eszközeiket. Mátray László Hamletként hol természetes szuggesztivitására, hol hangsúlyossá tett apró gesztusaira, hol lehengerlő erejére, hol idézőjelek közé tett hangsúlyaira és mozdulataira támaszkodik. Erről a Hamletről hihető: vele együtt tényleg egy világ múlik el.



Mátray László

Füstbe csomagolt példázat

Légy jó mindhalálig – Debreceni Csokonai Nemzeti Színház

Versenyen kívüli programként ugyan, de a frenetikus tapsviharral megköszönt Debreceni Csokonai Nemzeti Színház *Légy jó mindhalálig* című előadása a fesztivál egyik jelentős produkciója lesz: valami, ami nem kimondottan a szakmának, de minden korosztálynak szól. A musical szöveggönyve általános érvényű igazságokat fogalmaz meg, melyeket az előadás rendezője, Várhalmi Ilona fegyelmezetten terít fel a színpadra. A mai közhe-lyes iskolás csintalankodások, az összeverődő fiúk falkaszelleme, az ártatlanság és igazság keresésének tragédiája az egyenetlen és bizonytalan dramaturgiával operáló előadásban egyértelmű és könnyen megközelíthető példázattá forr össze.



Légy jó mindhalálig

Gyarmathy Ágnes lecsupaszított, merev díszletet helyez a lejátszódó események mögé, mely a monumentális és hírneves iskola folyosóinak emelkedett hangulatát hordozza, de az arisztokrata származású rokon család vágyálmaiban megjelenő trópusi nyaralás érzetét, a mediterrán szállodák homokszínű előcsarnokaival együtt. A visszafogott, izlésesen kimunkált, paszellszínű jelmezek – Nagy Szilvia a jelmeztervező – hitelesek és jól funkcionálnak nem csak a szöveges, de a zenés-táncos jelenetekben is. A tanítói, nevelői szándék szaga árad minden dalból, melyek szépen, szinte észrevétlenül nőnek ki a párbeszédés részekből. Megidéződik az iskolai környezet, ahol a fiúk mindent elkövetnek azért, hogy megtréfálják idős tanárukat (Dánielfy Zsolt): füllentenek az órarendet illetően, belefirkálnak a naplóba, ám Nyilas Misi (Lehner Zalán) ebből a hazug és álszenteskedő világból nem kér. Ő a legkisebb, legesetlenebb, legszomorúbb és talán a legszökébb is. Félénk és gyermeteg hangja azonban betölti a teret, tekintetéből végtelen ártatlanság és megmosolyogtató naivitás sugárzik. Nem tartozik senkihez és sehová, talán ezért is énekel többnyire egyedül a bútordaraboktól kiürített térben. Így fájdalma és magánya még inkább felnagyítódik. Nem kapcsolódik a közösségi jelenetekhez sem, nem táncol, csak figyel és mesél, tanul és tanít.

Az osztályteremben toporzékoló tanulók vakmerőségét és fitogtatásra érdemes bátorságát a gyors és teátrális bukfenck, spárgák, csavart ugrások és a dübörgő rock and roll tökéletesen érzékeltetni tudják (koreográfus: Jóna Szabolcs). A trópusi szigeteket megidéző álomképszerű részben úrrá válik a teljes káosz és a giccstárgyakhoz (pálmafák, virágfüzér, koktélos tálcák, napozóágy) banális gesztusok (csillámpor szórása, a hawaii tánc lenge mozdulatai) társulnak. Az előadás egyik gyenge pontja, hogy gyakran szétesnek a teljes szereplőgárdát bevonó, látványos közös jelenetek.

A földre hintett csillámpor jelentős elemévé válik egy későbbi jelenetnek, amikor a városlakók belegörkorcsolyáznak és jégporként sziporkázik a hideg, téli fényben. Karácsonyi képeslapokra emlékeztet, amikor Nyilas Misi leolvassa a kifüggesztett lutri számait, de az elveszített szelvény és az ehhez kapcsolódó bonyodalmak nemsokára a fegyelmi bizottság rettentő tagjai elé kerülnek. A lelketlen figurák szobrokként állnak a boltívek alá, és a rájuk irányított fehér fény műtőtermi félelmeket ébresztenek a fiúban. Kényes megoldásnak bizonyul, amikor a kisgyermeknek sírva kell énekelnie, de a Lehner Zalánból áradó bájoság ezt ellenpontozza. Az egyik legkidolgozottabb jelenetnek a jeles tanuló ünneplése bizonyul: összezsengenek a hangok, szépen építkeznek a mozdulatsorok, a mértani formákba rendeződő diáksereg egymásra figyelve mozdul. Ez az ártatlan ünneplés fokozatosan veszélyes bosszúállássá vadul: a vonalzókat fegyverekké válnak, az áldozatokat megkötözik, körbetáncolják.

A színészekből árad a szeleverdi és szelíd fiatalság ereje, minden pillanatát élvezik annak, hogy színpadon lehetnek. Mindazok ellenére, ami – fentebb – látványossá és könnyen emészthetővé teszi a show-t, a rendezés nem ad teret annak, hogy a színészek saját színpadi figuráikat megteremtsék, vagy egymáshoz hitelesen viszonyuljanak, csak a gépek fűjják a fullasztó füstöt minden oldalról szüntelenül.

Hamlet metszetek

Sepsiszentgyörgy, 2013. március közepe: A kultúrház magas emeleti termében próbálunk; ma először úgy, hogy a térbe íródnak a jelenetek. Egyébként sem ültünk sokat az asztalnál, és akkor is inkább beszélgettünk, performativitásról, performanszról, Marina Abramoviéről, akinek újra-találkozás, Ulayos videója most kering a neten. Haragot vált ki a hatásvadász háttérzene – le is halkítjuk rögtön. Kónya-Útő Bence odajön hozzám a büfé sorban, a szünetben, és azt mondja, elege van neki ebből a kitevős performansz-világból. Ő lesz Horatio, és majd zenét is ír, és csellóján játszik a gyulai várban, a szünetben, főpróbán például halált megvetően bedobja a „Hamlet, ezt jól megszívtad” imprót.



Sebestyén Rita

Másnap a kultúrház fűtetlen termében Benedek Ágica mint Ophelia messzire hajítja az ócska furnér kellék-bőröndöt, amivel a fullasztó Helsingörből sietősen menekülne bátyja, Kolcsár Jocó, vagyis Laertes. Kergetőznek a testvérek, mint gyerekkorukban, néha kacarászva, mégis most életre-halálra. Laertes nem kegyelmez a kétségbeesett lánynak. Megy. Mátray Laci viharos szemekkel nézi kettősüket a terem sarkából. Még nincs jelenetben, de már indul Hamlet felé. Benedek Ágicát tavaly óta ismerem; nyárról, vicces-önironikus szerepből: okos lány, hosszú combokkal. Zilált az arca, ahogy Laertes kisiklik a szorításából, pedig már vége a jelenetnek. Ránézek: „Úgy fáj a szívem Opheliáért”. „Nekem is” mondja, és megöleljük egymást.

A szöveg fokozatosan készül: az előző nap megírtakat olvassuk másnap. Soha nem húztam még példányból szöveget, most is mindent begépelek, folyamatosan szövök, az ujjaim halottak. Bocsárdi Laci folyamatosan beszél most. Talán ő az, akit a leghosszabban képes vagyok hallgatni; hagyom, hogy beleírja a vízióit az agyamba. Nem is kérdez vissza, egyáltalán hallom-e, pedig folyton ügyködöm, matatok, mint aki nem figyel; egyszerűen muszáj levezetnem a (meg)hallgatás feszültségét. Aztán csend.

Gyula, 2013. június vége-július eleje: Bartha Jocó (díszlet) nejlonfüggönyei a meghitt terű és kúthideg várszínpadon. Hobó (Pálffy Tibor – most Claudius) képe az egyik függönyre nyomtatva, hatalmasan; és már itt a karmos lábú vaskád Hamlet elmékedéséhez.

Löki (Szakács László – Polonius) és Ágica jelenete, amikor Polonius meghal, és ülve marad, csodálkozó arccal, Ophelia pedig körbegöngyöli a leszaggatott nejlonokkal. Löki eldől egy ponton. Nyitva a szeme. A szeme. Az arca. Mátray Laci mondja Rilketől *A fiút*, a vásznon, kivetítve, ott van most az arca, ahol nemrég Claudius képe hatalmasodott el a színen. Mindig így képzeltem Hamletet, ahogy vágyik a norvég királyfi reflektálatlan erejére (erőszakosságára?). Laci úgy mondja a verset, mint egy meditációt, a koponyájában kering a szöveg, mi kihalljuk, kifürkészük onnan.

Teljes borulás a főpróbahéten; minden energia pont ellenünk fordul, minden ott lassul, ahol gyorsulnia kellene, gyűlölködés lesz szeretés helyett, vagy fordítva; kiszáll az élet az előadásból. Hobó lenéz a színpadról „De hát tudod, Laci, mindig kell ez, kell az ilyen” mondja. Kell persze, beleőrülök mégis – és ezt Laci mondja vagy nem mondja, nem tudom; de hallom, és szerintem mind így vagyunk vele.

Annamari (D. Albu Annamária – Gertrud) rengeteget néz befele; nem is láttam még ilyen merészséget tőle, de talán mástól sem. Sokáig felidéződik még bennem ez a pillantás, a mégis csak nyitott színpadon. Talán nem is a tekintet, hanem az attitűd, a menekülés gesztusa érződik majd olyan erősen. Ebédnél erről beszélgetünk éppen Dobre-Kóthay Jutkával (jelmez), és arról, hogy ugye, volt egyszer egy veszélyesen piros ruha, amitől fogva olyan nagyon tud Annamari lenni a színen.

Sepsiszentgyörgy – Helsingör, 2013 ősz és tél: Vakon írok; nem látom a sepsiszentgyörgyi teret, pedig vele kellene most valami új szöveget kezdeni. Kimarad Rilke, kevesebb lesz Purcell – mindkettő tipikusan az a motívum, amitől számomra az előadás az, ami, mindig Dido áriáját fogom esetlenül dúdolni, ha ez a Hamlet jut eszembe, ez a királyné, ez a Szellem, ez a gyötrelém. És azt hiszem, pont ezért maradnak ki: túlságosan emblematikusak, túlértek, lehulltak; az előadás viszi már őket a közvetlen jelenlétük nélkül is.

Kérdi Bocsárdi Laci, mi legyen a nagymonológgal, ami kimaradt Gyulán. Sokat, hosszan levelezünk. A szöveg gyakorta újra-fordított, átírt. A monológ időből-tudatból-fájdalomból mélyről jövő. Egyszer csak azt írom (megkockáztatva a gyanakvást, hogy nem akarok dolgozni), hogy hagyjuk úgy, Arany János-fordításban, hadd szögelljen ki az előadásból, hadd karcoljon egy mélyet. „Pont így” jön a válasz rögtön.

Helsingör, 2014 április: Bocsárdi Laci hírei sms-ben az előadás életéről. Gondolom, ülnek a büfében. A jelenlegi helsingöri bérelt lakás teljes üvegfala épp a kronborgi (Hamlet) várra nyílik. A tárgyaim jelentős része lekopott már rólam a sok költözésben. Kihajítom a leégett mécesest üvegtartójából, és belelöttyintek egy kis whiskyt – nem mintha szeretném.

Mai program:

**10.00 SZAKMAI
BESZÉLGETÉS**
Művészetek Háza,
Pódiumterem

**9.30 és 11.00 KORMOS
KÉPPEL MUTOGAT** (v.k.)
Rendező: Rumi László
Nagyvárad Szigligeti
Színház Lilliput Társulata
Művészetek Háza

15.00 HOPPÁRÉZIMI (v.k.)
Kassai Teatróvás Műhely
Művészetek Háza,
Pódiumterem

**18.00 ZÁRÓÜNNEPSÉG
GYÓGYÍR ÉSZAKI SZÉLRE**
Rendező: Göttinger Pál
Óbudai Társaskör, a Kultki-
kötő és Orlai Produkciós
Iroda
Művészetek Háza

kisvárdai lapok

A Magyar Színházak XXVI.
Kisvárdai Fesztiváljának
napilapja

Szerkesztők:

**Sebestyén Rita,
Varga Anikó**

Munkatársak:

**Adorjáni Panna, Bíró
Árpád, Czomba
Magdolna, Kovács Bea,
Köllő Kata, László Beáta
Lídia**

Fotó: Szkárossy Zsuzsa

Nyomdai előkészítés:

Fnor ReklámGrafika Kft.

Nyomdai kivitelezés:

ImiPrint Nyomda

Felelős kiadó: **Nyakó Béla**

ISSN 1587-8325

www.kisvarda.szhaz.hu

A Magyar Színházak
XXVI. Kisvárdai
Fesztiváljának támogatói:



EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA



KISVÁRDA VÁROS
ÖNKORMÁNYZATA

nka
Nemzeti Kulturális Alap

NÉZŐTÉR**A Pentheszileia-program**

Nagymamák, anyák, lányok – gigantikus méretűre növesztett személyiségükkel letarolták a darab férfi szereplőit.

Iszonyatosan vágyozunk az anyai szeretet iránt, s ha nem kapjuk meg, akkor olyanokká válhatunk, mint egy mély, soha be nem gyógyuló seb. Engem ez a darab ebben a gondolatomban erősített meg.

Hamlet

Nagyon tetszett a színpad dísztelensége.

Úgy érzem, a tegnapi Csipke és a mai Hamlet előadás nagyon szépen ellenpontozta egymást. A Csipke szép példáját mutatta annak, hogy a halottainkat hogyan kell elengedni, a mai előadásból pedig megtanultam, hogy miért.

Ez a fesztivál ötödik előadása, amelyekben feltűnt egy bicikli.

Különösen tetszett a szövegkezelés, a színészek pedig nem csak eljátszották, hanem élték is a szerepeiket.



Szabó K. István, Pálffy Tibor

Nagyon tetszett, hogy Hamlet alakjában Mátray László nem játszotta túl az örületet. Sőt a történet keretezése miatt még az is eszembe jutott, hogy ez az egész csak egy rémálom volt a kádban.

Hiányoztak a díszletek. Örültem, amikor behozták a tükröt.



Mezei Zoltán, Pálfi Ervin, Pámer Csilla, Hajdú Tamás



Böxi, Erzsike, Melinda, Andi, Angéla – a Művház fesztiválstábjá